

Alta og Omegn Turlag

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

sftfpost@statsforvalteren.no

Tana, 15. juni 2021

Dette brevet sendes på vegne av 4H Finnmark, DNT Alta og Omegn turlag, Norsk Ornitologisk Forening avd. Finnmark.

Høringsuttalelse: Flerbruksplanen for Pasvikvassdraget og Grense Jakobselv for planperioden 2021-2030

Bakgrunn

Flerbruksplanen for Pasvikvassdraget og Grense Jakobselv inneholder mange gode forslag til et grenseløst miljøvernssamarbeid. Det er for oss en stor glede at et slik initiativ finnes. Vi ønsker med denne uttalelse å supplere planen med nye forslag, og forsterke eksisterende ordninger.

1. Forslag til marint- og land-verneområde på vestsiden av Grense Jakobselv

Vi ønsker at planer om marint- og land-verneområde på russisk side: «Vuorjema River Valley», rett øst for munningen av Grense-Jakobselv blir etterfulgt på norsk side. Dagens kunnskap om økosystemet på norsk side, og kunnskap som danner grunnlag for verneområde på russisk side, kan legges til grunn. Det har lenge vært et ønske fra Naturvernforbundet i Sør-Varanger at området fra ytterside av Jarfjord til Grense Jakobselv vernes. Dette pga. svært lite inngrep både på land og i sjø, samt særegne og godt bevare naturegenskaper. Deler av området (Småstraumen) ble foreslått fredet allerede på 1980-tallet og er omtalt i Rapport nr. 2 – 1993 fra Fylkesmannen i Finnmark - ”Verna og verneverdige områder i Finnmark”. Området var også med i verneplan fra 1983.

2. Forslag for stopp av flatehogst i Pasvik

Vi ønsker at masseutvinning av furuskog i Pasvik til industrielle formål stoppes. Det er i dag i hovedsak industriell bruk av furu til biobrensel. En slik bruk er svært lite bærekraftig. I Pasvik, der furu bruker svært lang tid til vekst, er en slik drift mer å sammenligne med gruedrift enn vanlig skogbruk. Det er lite forståelig at furu fra Pasvik er å foretrekke fremfor andre treslag til biobrensel, som f.eks bjørk som er mer alminnelig i regionen og har bedre vekst. Hogst av

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
finnmark@fnf-nett.no | Storgata 5, 9900 Kirkenes | 904 11 343
organisasjonsnummer 916 589 050 | www.fnf-nett.no/finnmark

furu i Pasvik må begrenses til plukkhogst, til private formål eller til lokale sagbruk som ønsker et begrenset antall tømmer til høy verdiskapning av trevirkets produkter for lokal bruk.

3. Forslag ang. bruk av motorisert fartøy i Pasvikvassdraget

Vi ønsker at det etableres et samarbeid mellom Statsforvalter, og lokale kompetanser innen vannmiljø og fugl, og forsvaret. Dette av hensyn til fugl og fisk når forsvarets hurtiggående fartøy tas i bruk. Det fortelles om endringer av bunnforholdene i flere stryk, etter at tunge fartøy med vannjet ble tatt i bruk av Forsvaret. Fiskere mener det er risiko for at vannjet påvirker gytegrus forholdene, samt at gytegroper har blitt ødelagt.

Når det gjelder bruk av vannskuter, har vi allerede påpekt i uttalelsene for vannforvaltningsplaner at disse ikke skal ha bruksrett i ferskvannlokaliteter, både av hensyn til fugl og av hensyn til den økte risikoen vannjet-aggregat representerer for spredning av uønsket arter som f.eks. Gyrodactylus salaris eller vasspest -*Elodea canadensis*, som allerede er kommet til Nord- Sverige og -Finland.

4. Forslag for bekjempelse av invaderende arter

Vi støtter forslaget om å igangsette bekjempelse av Tromsø palmen i Grense Jakobselv. Dette må gjøres umiddelbart, helst allerede nå i sommer 2021, med oppfølging i etterfølgende år. Når det gjelder invaderende arter hjelper det aldri å vente. Det finnes internasjonalt, mange flere dokumenterte uønskede effekter på miljø av de fleste invaderende plantearter enn fra pukkellaks, det hadde dermed vært forvaltningsmessig godt tiltenkt å ikke prioritere den ene fremfor den andre. I grenseområdet, viser et filtrert søk på artsdatabanken 211 registreringer av 26 forskjellige taksoner av svartlistede plantearter med potensielt høy til svært høy risiko. Andre artsgrupper som f.eks. mårhund eller bisamrotte må selvfølgelig også tas i betraktning.

5. Forslag om kongekrabbe

Vi påpekte også i vår innspill til vannforvaltningsplanen at kongekrabbe ikke skal få vokse over et bærekraftig nivå. Dvs. et nivå som fører til at miljøtilstand forringes til under miljømålene «god økologisk» og «god kjemisk tilstand», noe som er verken positivt for miljø eller fiskere (krabben). Vi støttet også tidligere forslag fra Statsforvalter om etablering av en indeks som er egnet til å måle miljøeffekten av kongekrabbe.

6. Forslag om forurenset sjøbunn i fjordarmer til Varanger

Gamle synder, særlig fra malmgruven ved Bjørnevattn har forårsaket at Bøkfjorden og flere vannforekomster helt til Varangerfjorden-ytre norsk-finsk er svært forurenset av sedimentering, tungmetaller og andre kjemikalier. En sidefjord Langfjorden er også påvirket etter direkte utslipp av vann fra dagbruddene. En ny tillatelse er under behandling; ved videre drift ønskes det å deponere 4 millioner tonn suspenderte stoffer og 73 tonn kjemikalier årlig, samt at dreneringsvann fra gruvedrift slippes ut i Langfjordens nedbørfelt og i Pasvikelvas nedbørfelt via Krokvatnet og Lillevatn. Som alltid, der økonomiske interesser står sterkest, er miljøhensynet svakest. Det samme gjelder vannkraft, oppdrettsnæring,

oljenæring mfl. Vi har aldri klart å venne oss til dette paradokset, ikke i dette tilfelle heller. For et godt internasjonalt miljøvernssamarbeid, bør det settes krav om:

1) Gammelt deponi i Bøkfjorden og Langfjorden ryddes opp til at habitatet og nivåer av tungmetaller er kommet tilbake til naturtilstand. Dette skal komme som et konsesjonspålegg til Syd-Varanger AS, etter forurenser-betaler prinsippet.

2) Om gruvedriften gjenstartes, skal avfallsmasser behandles på land etter best egnet miljøløsning, uansett kostnader. Returnering av utseparert gruveavfall og deponering i tomme dagbrudd bør være mulig å gjennomføre med den jernbanen som vil gå med tomme vogner tilbake til Bjørnevatn.

7. Forslag for opprydding av oppsamlingsbassenger i Nikel

Under årets Pasvik seminar ble det påpekt at det finnes, i Nikel, flere oppsamlingsbassenger med høyt innhold av nikkel og annet forurensete stoffer. Vi ønsker at disse, i det minste følges opp, og aller helst ryddes opp.

8. Forslag for begrensning av forurensning fra lakseoppdrettsindustri

Kystområde ved russisk grense (Varangerfjord-ytre norsk-finsk) viser tegn til næringsforurensning, med tilfredsstillende dataserie på fosfor (Økokyst), samt enkle undersøkelser for totalt nitrat og hexaklorbenzen (vann-nett). Vi har påpekt i en rekke uttalelser at oppdrettsnæring fra både norsk og russisk side er den aller største årsak til den forringede miljøtilstanden (noe som kan verifiseres i følgende kilder: HI sjømatdatabasen (for hexaklorbenzen), NIVA rapport L.NR. 7438-2019 (for næringsalter). Vi forventer handling mot oppnåelse av miljømålet slik vanddirektivet krever.

9. Forslag til fisketiltak i Pasvikelva

For å kompensere tap av ørretproduksjon som følge av reguleringen av Pasvikelva, forvaltes ørretstammen ved fiskeutsetning. Fiskeutsetning er den dårligste form for fiskeforvaltning. Der det har blitt brukt ikke-stedegen bestand, eller stamfisk med flere generasjoner fra klekkeri, har tiltaket ført til en total kollaps av ørretbestander (eksempler finnes fra Finland og en rekke andre land, i Norge observerer man det samme resultat på laks med rømt oppdrettslaks). Vi anbefaler at det iverksettes tiltak som kan styrke produksjonsgrunnlaget for ørret. F.eks. legging av gyttegrus og stein tilpasset oppvekst behov i de få strømrrike deler av Pasvikelva og eventuelt ved enkelte lokaliteter i sidevassdrag. Når det gjelder sidevassdrag må dette tenkes nøye igjennom ettersom ørret kan ha negative effekter på annen stedegen fiskebestand, amfibier, insektliv og dermed fugler avhengig av disse.

10. Forslag til jakt

Jakt på skogsfugl i Pasvik er veldig populært både for lokale og tilreisende. Tall fra SSB viser betydelige svingninger i storfuglbestand, mens orrfuglbestanden siden 2014 har bare gått ned. Det kan tenkes at flere spredte, mindre, fredete områder mot jakt som tilsvarer fuglenes viktige bruksområde, kan ha en positiv effekt på skogsfuglbestander og dermed jakt.

11. Forslag til turismen

Det er, på godt og vondt, en klar økende interesse for turistferdsel i grenseområdet. Pasvik nasjonalpark og stien til blant annet Ellenkoia er et godt eksempel for kanalisering av turistmassen, som begrenser spredning. Iht. den økende trafikken bør ytterligere tiltak vurderes, eksempelvis ved midlertidig forbud (eller anmodninger) mot ferdsel under hekketid i viktige områder, om så mindre lokaliteter.

Det er ennå er noen populære utfartsplasser som mangler toalett-fasiliteter. Der spesielt på Utnes (badeplass), Melkefoss (badeplass- og fiskeplass) og Skogfoss (fiskeplass). Dette er plasser som har bilvei helt frem, som ofte brukes som campingplass, og som er hyppig besøkt både av lokalbefolkning og tilreisende i sommerhalvåret.

12. Erosjonssikring i grenseelvene

Ved erosjonssikring bør en søke unngå å ødelegge områder som egner seg for etablering av reirhuler for sandsvale (*Riparia riparia*) som er i drastisk tilbakegang i Norge og karakterisert som NT i artsdatabanken. Erosjon er en premis for å gi områder som egner seg for etablering av kolonier for denne arten.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Pierre Fagard
Fungerende koordinator
FNF Finnmark